

Provsterettens formand, som normalt vil være den juridiske dommer, leder behandlingen af sagen ved provsteret. Ved en undersøgende provsteret foretager provsterettens formand afhøring af præsten og eventuelle vidner.

Landemoderetten består af stiftamtmanden og biskoppen med domprovsten som protokolfører og to provster eller præster som vidner.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 70-73.

4. Kritikken imod de gejstlige retter.

Ansættelseslovudvalgets kritik af provsteretten, jf. betænkningen side 73, retter sig dels imod provsterettens sammensætning og dels imod procesmåden. Det er anset for stridende imod nutidig retsopfattelse, at den provst, der har taget del i den administrative behandling af en sag, tillige skal have sæde i den domstol, der senere skal behandle sagen. Denne omstændighed har medført, at Kirkeministeriet til de senere provsteretter har beskikket en anden provst, men også denne fremgangsmåde anser udvalget for kritisabel, idet den gejstlige dommer derved vælges for den konkrete sag af ansættelsesmyndigheden.

Hvad angår procesmåden kritiseres specielt, at sagsbehandlingen er skriftlig. Det er ikke acceptabelt, at vidneafhøringér skal foregå ved anden ret, når provsteretten skal fungere som netop undersøgende ret. Provsteretterne har derfor også i praksis tillempt sig og modtaget vidneudsagn, men i denne udvikling savnes regler om vidnepligt. Udvalget anfører endvidere, at da procesmåden ved de almindelige domstole er kontradiktorisk, er dommeren uvant med rollen som forhørsleder. Dette kan i forbindelse med den omstændighed, at normalt kun præsten er repræsenteret under sagen med bisidder, vanskeliggøre vidneafhøringerne.

Udvalgets kritik af landemoderetten er parallel hermed. Landemoderettens sammensætning af en administrativ embedsmand (stiftamtmanden) og den biskop, der har foretaget sagens administrative behandling og i denne forbindelse har foretaget indstilling til Kirkeministeriet om sagen, er ikke i overensstemmelse med sædvanlige retsgarantier. Procesmåden ved landemoderetten er skriftlig, og kritikken imod procesmåden ved provsteretter har derfor samme gyldighed her.

Endvidere har udvalget påpeget, at den omstændighed, at disciplinærsager ved de gejstlige retter behandles som straffesager, rejser særlige problemer, jf. betænkningen side 73-74.

Udvalget kritiserer også den manglende retsgaranti for præsterne ved, at det er kirkeministeren, der afgør, om provsteretten skal være dømmende eller undersøgende. Denne kritik har specielt betydning i

relation til tjenestemandsløvens § 44, hvorefter en præst kan forlange, at en disciplinærundersøgelse efter reglerne i tjenestemandsløvens kapitel 4 henvises til provsteret, men det er kirkeministeren, der afgør, om provsteretten skal pådømme sagen.

Hertil kan føjes, at der ikke findes provsteretter i København og dette skaber en ubegrundet ulighed mellem præster i og uden for København, som ikke fremgår af bestemmelsen i tjenestemandsløvens § 44.

Om baggrunden herfor henvises til betænkningen side 70.

5. Ansættelseslovudvalgets forslag.

Argumenterne imod de nuværende gejstlige domstole er efter ansættelseslovudvalgets opfattelse så omfattende, at de bør nedlægges. Reglerne i tjenestemandsløven om disciplinærforfølgning giver efter udvalgets opfattelse præsterne rimelig betryggelse imod vilkårlige disciplinærsanktioner, og udvalget ser ikke nogen overbevisende grund til for denne tjenestemandsgruppe at opretholde særregler for disciplinærforfølgning.

Kun på et enkelt punkt stiller sagen sig efter udvalgets opfattelse anderledes, nemlig med hensyn til forseelser imod folkekirkens bekendelsesgrundlag. Udvalget anfører, at folkekirken har en selvstændig vital interesse i, at kirkens forkyndelse sikres frihed i forhold til de administrative myndigheder (folkekirkelige og statslige myndigheder), jf. betænkningen side 75.

Udvalget har derfor foreslået, at der foreskrives en retslig afgørelse af forseelser af denne karakter. Sager af denne art må antages at blive ganske få.

Da det må forudses at kunne give anledning til diskussion, om en sag kan indebære tilsidesættelse af folkekirkens bekendelsesgrundlag eller ikke, foreslås det af udvalget, at den endelige administrative afgørelse af dette spørgsmål træffes af kirkeministeren efter indstilling fra biskoppen og forhandling med Akademikernes Centralorganisation (tjenestemandens centralorganisation).

Afgrænsningen mellem læresager og sager om lydighedsnægtelse, herunder de situationer hvor en præst af samvittighedsgrunde nægter at foretage en kirkelig handling, er nærmere omtalt i betænkningen side 76-77.

Særligt hvad angår provsten bemærkes, at kun den egentlige præstetjeneste og ikke de særlige funktioner som provst forudses at kunne give anledning til læresager.

Det bemærkes, at der under høringen over udkastet til ansættelseslov fremkom positive tilkendegivelser med hensyn til forslaget om ophævelse af det særlige nuværende gejstlige retssystem.